

Obsah

GEOLOGICKÁ MINULOST MODŘIC A OKOLÍ Antonín Přichystal	11
Přehled geologické stavby Modřicka	11
Nejstarší horniny z období starohor (proterozoikum, před 542 miliony let)	13
Mořské sedimenty z mladších třetihor (miocén, spodní baden, před 16,3 až 15 miliony let)	16
Říční písčité štěrky z konce třetihor (pliocén, zhruba před 3 miliony let)	19
Čtvrtohory starší – pleistocén (2,6 milionu let až 10 000 před n. l.)	19
<i>Větrem nafoukané prachovité uloženiny – spraše</i>	19
<i>Říční písčité štěrky modřické terasy.</i>	22
Čtvrtohory mladší – holocén (posledních 12 000 let)	22
Nerostné suroviny	24
Mineralogické zajímavosti	25
OKOLÍ MODŘIC VE STARŠÍ DOBĚ KAMENNÉ Martin Oliva	27
MLADŠÍ A POZDNÍ DOBA KAMENNÁ Michal Přichystal	45
Mladší doba kamenná	45
Pozdní doba kamenná	57
DOBA BRONZOVÁ David Parma	65
Starší doba bronzová (2100–1600 př. n. l.)	67
Střední doba bronzová (1600–1300 př. n. l.)	71
Mladší a pozdní doba bronzová (1300–800 př. n. l.)	72
MODŘICE NA PRAHU ŽELEZNÉHO VĚKU Petr Kos	77
DOBA LATÉNSKÁ Ivan Čížmář	101
MODŘICE V DOBĚ ŘÍMSKÉ A V DOBĚ STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ (0–600 N. L.) Blanka Mikulková	111
Doba římská	111
Stěhování národů	123
MODŘICE V RANÉM STŘEDOVĚKU Rudolf Procházka	125
MODŘICE VE STŘEDOVĚKU Libor Jan	145
MODŘICE V 16.–18. STOLETÍ Jan Štěpán	183
Modřické panství	183
Modřická léna	193
Podoba městečka Modřic a jeho okolí	197
Správa městečka a vztah k vrchnosti	209
Modřické hrdelní právo	221
Obyvatelstvo městečka Modřice	224
Městská řemesla	233
Hostinec	239
Modřický rybník	240
Modřický mlýn	243
Městská lázeň	248
Cihelna	249
Drobnosti ze života Modřic	250

Válečné události do roku 1663	251
Červený kohout v Modřicích	254

ARCHEOLOGIE K VRCHOLNÉMU STŘEDOVĚKU A RANÉMU NOVOVĚKU MODŘIC Rudolf Procházka 261

OD TEREZIÁNSKÝCH A JOSEFÍNSKÝCH REFORM KE ZRUŠENÍ PODDANSTVÍ (1740–1848) Dalibor Hodeček. . .	281
Vztah vrchnosti a poddaných, robotní povinnosti, polní a živočišná hospodářství	281
Počet obyvatel a domů, demografický vývoj, zaměstnání a sociální skladba	285
Správa obce	294
Komunikace	297
Náboženský život, kostel, fara	298
Škola	302
Významné objekty – lisovny vína (vinařství), hostince, mlýny	304
Války, přírodní pohromy, demografické krize	310
Významné osobnosti spjaté s Modřicemi.	314
Epilog	315

MODŘICE V LETECH 1848–1914 Martin Markel	317
Ekonomika a sociální skladba Modřic v polovině 19. století	317
Revoluce v roce 1848	320
Proměny městečka v padesátých a šedesátých letech 19. věku	322
Modřice v době konstituování moderní politiky	324
Hospodářská proměna a industrializace	338
Kultura, spolkový život	345

MODŘICE V LETECH 1914–1939 Martin Markel – Rudolf Procházka	349
Rozvrat první světové války	349
Doba meziválečná: obecní majorita státní minoritou	352
Správa městečka	373
Z aktivit vedení městečka v meziválečném období.	376
Hospodářské poměry městečka	377
Meziválečné školství	385
Kultura a spolky	389

MODŘICE V LETECH 1939–1945 Vladimír Černý	393
Březen 1939 a nacistická okupace	393
Obyvatelstvo	396
Obecní samospráva a starosta	401
Četnická stanice	403
Školství.	405
Spolkový život	406
Průmyslové podniky a živnosti	407
Protinacistický odboj	410
Soudní procesy	416
Odboj v posledním období okupace	425
Rasová perzekuce	426
Osvobození Modřic v dubnu 1945	427

MODŘICE V DRUHÉ POLOVINĚ 20. STOLETÍ Tomáš Dvořák	433
Dějiny, prameny a paměť	433
Nucené vysídlení a poválečné osudy německých obyvatel Modřic	436
<i>Situace německých obyvatel po zhroucení nacistické moci</i>	438
<i>Vyhnání Němců z Modřic 31. května 1945 a jeho průběh</i>	439
<i>Násilnosti, zatýkání, internace a retribuce, oběti poválečné perzekuce.</i>	443
<i>Odsun v roce 1946 a 1947 a neodsunutí němečtí obyvatelé</i>	449

<i>Vysídlení německých obyvatel v místní paměti českých Modřic</i>	453
<i>Paralelní obec vyhnaných německých obyvatel</i>	456
Modřice v období tzv. národní a socialistické revoluce a v éře československého stalinismu v letech 1945–1960	457
<i>Vznik a činnost místního národního výboru v letech 1945–1947</i>	457
<i>Osídlování Modřic novými obyvateli a formování nové společnosti</i>	462
<i>Nastolení komunistické diktatury v únoru 1948 a začátek komunistických perzekucí</i>	468
<i>Poválečné majetkové převody. Od konfiskace německého majetku a jeho přerozdělení k tzv. socializaci venkova</i>	477
<i>Kolektivizace zemědělství</i>	482
Místní národní výbor v letech 1954–1968, jeho složení a činnost	486
Rok 1968 a nástup normalizace	492
Exkurz: Učitelé jako místní elita a jejich role v poválečných Modřicích	497
Od spolků k masovým organizacím Národní fronty	501
Nová společnost a její kulturní život. Počešťování novoosídlenecké obce.	508
Kulturní aktivity, zábava a sport. Oficiální veřejné rituály a svátky	512
Socialistické zemědělství	517
Socialistický průmysl.	519
Prostor a obyvatelé. Proměny socialistické obce	521
Rozvoj obce v podmínkách centrálně plánovaného hospodářství	532
Úpadek a rozklad komunistické diktatury v období normalizace	535
SPOLKY V OBDOBÍ 1945–1989 Rudolf Procházka	537
Hasiči	537
Myslivecký spolek	539
Československý zahrádkářský a ovocnářský svaz	543
Český svaz chovatelů	543
Český rybářský svaz	544
Včelaři	544
Místní organizace Československého červeného kříže	545
Ochotnické divadlo	546
Sdružení přátel starých Modřic	549
Modelářský kroužek	549
Pobočka Svazu československo-sovětského přátelství	549
Svaz protifašistických bojovníků	550
Socialistický svaz mládeže a nekonformní kultura	550
MODŘICE PO LISTOPADU 1989 Tomáš Dvořák	551
Demografický vývoj	551
Komunální politika a její témata	553
Hospodaření obce	567
Kultura a sport	571
ZE SPOLKOVÉHO ŽIVOTA PO ROCE 1989 Rudolf Procházka	579
Zahrádkáři	579
Hasiči	580
Myslivci	581
Včelaři	582
Smíšený pěvecký sbor Modřice	582
Muzejní spolek a Muzeum města Modřice	583
Junáci	584
Pionýři – Brabrouci	585
SPORT V MODŘICÍCH Milena Strachová	587

PROSTOROVÝ VÝVOJ A URBANIZACE MODŘIC Eva Mattušová – Stanislav Nesvadba – Rudolf Procházka	611
Do roku 1825	611
Nástup průmyslového věku (1825–1914)	613
Období 1918–1945	620
Poválečná obnova a období tzv. socialismu 1945–1989	628
Od roku 1989 do současnosti.	639
Nové obytné zóny	642
Obchodní a průmyslové areály	643
Infrastruktura	649
Výhled výstavby	650
LIDOVÁ KULTURA V MODŘICÍCH Jana Nosková	653
Materiální kultura	658
<i>Lidový oděv</i>	658
<i>Obydlí.</i>	662
<i>Lidová strava</i>	668
Lidové obyčeje a zvyky – výroční a rodinné	672
Rodinné zvyky a zvyky spojené s určitými etapami životního cyklu	673
<i>Narození dítěte</i>	673
<i>Selská svatba</i>	674
<i>Smrt a pohřeb</i>	679
<i>Rekruti – odvod</i>	681
Výroční obyčeje a zvyky, oslavy církevních svátků	682
<i>Fašank (masopust)</i>	682
<i>Velikonoce</i>	683
<i>Den sv. Jiří83 – tzv. Jiringtoch (24. dubna)</i>	685
<i>Májová muzika (Maimusik)</i>	685
<i>Boží tělo (Fronleichnam)</i>	685
<i>Svatojánský oheň (Johannisfeuer) a letní slunovrat (Sonnwendfeier)</i>	687
<i>Tzv. Gockschlfest (Kohoutí slavnost) a poutě</i>	687
<i>Erntedankfest – „poděkování za úrodu“ (dožínky)</i>	689
<i>Hody neboli posvícení</i>	690
<i>Všichni svatí (Dušičky)</i>	692
<i>Martinský věneček (Martinikränzchen) – 11. listopadu</i>	692
<i>Vánoce</i>	692
<i>Zvyky spojené s hospodářstvím</i>	693
Lidová hudba a píseň, tanec, slovesnost a folklor dětí	693
Společenský život, spolky a jejich oslavy a využití lidové kultury	696
<i>Etnokulturní tradice v Modřicích v současnosti</i>	702
TRADIČNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ V MODŘICÍCH Jana Nosková	707
Exkurs: KE KONTINUITĚ MODŘICKÝCH RODŮ V 16.–20. STOLETÍ Rudolf Procházka	721
VÍNO A VINOHRADNICTVÍ V MODŘICÍCH Jiří Mitáček.	725
Pěstování vína na Moravě ve středověku.	725
Středověké horenské právo	731
Vinařství a městečko Modřice ve středověku a raném novověku.	734
Vinohradnictví v Modřicích v době baroka a osvícenství.	746
Pěstování vína v Modřicích od 19. století do současnosti	751
UMĚLECKÉ PAMÁTKY MODŘIC Aleš Filip	759
Farní a děkanský kostel sv. Gotharda	759
Historická profánní architektura.	771
Svět katolické obraznosti: sochy světců, kříže a drobná sakrální architektura	778

Moderní architektura	783
Záměrné památky: hřbitovy, minulé i současné pomníky	789
Závěr	793
MODŘICKÁ FARA Leoš Pecha	795
Faráři v Modřicích	812
Administrátoři	813
Kooperátoři	814
FARNOST PŘI KOSTELE SV. GOTHARDA PO ROCE 1990 Josef Chybík	817
Opravy kostela	822
Úpravy v chrámové lodi	823
Opravy fary	824
KNIHOVNA MODŘICKÉ FARY Rudolf Procházka	825
MEJDRAC ČILI MODŘICE V JAZYCE SVÝCH OBYVATEL.	
Historický kontext mluvy v obci německého jazykového ostrova Jan Mattuš	833
Úvodem.	833
Historický rámec	834
Německé jazykové ostrovy na Moravě	835
Brněnský jazykový ostrov	836
Poměr zastoupení mluvčích v Modřicích	837
Místo modřické němčiny v německé dialektologii	839
Hláskoslovná specifika	839
Vokalismus	839
Konsonantismus	840
Syntax, lexikum a slovtvorba	841
Čeština v obci německého jazykového ostrova.	842
NÁZEV MODŘIC Jan Mattuš	843
MODŘICKÝ ZNAK Rudolf Procházka	845
SEZNAM VYOBRAZENÍ, ILUSTRACÍ, PLÁNKŮ A MAP	849
RESUMÉ	875